

Wprowadzenie

Wolność to podstawowa wartość w życiu każdego człowieka, każdej społeczności, każdego narodu. Kiedy w listopadzie 2013 roku, podczas XVII Międzynarodowej Konferencji Naukowej z cyklu „Kultura Europy Środkowej”, dyskutowaliśmy w Zabrze o wielowymiarowości pojęcia wolność, o jej wieloaspektowości i historyczności, nie przypuszczaliśmy, że kilka dni później na kijowskim Majdanie wybuchnie fala największych protestów i manifestacji na Ukrainie od momentu uzyskania przez ten kraj niepodległości w 1991 roku. Wolność, która do tej pory jawiła się nam, Europejczykom, jako coś oczywistego, trwałego, została zagrożona. Słowo „wojna”, znane z podręczników historii, filmów i książek, nabrało nagle realnych kształtów, pojawiło się w telewizyjnych i radiowych programach publicystycznych, na pierwszych stronach codziennych gazet.

Rzeczywistość drugiej dekady XXI wieku pokazała, że dyskusji na temat wolności nigdy dosyć. Dlatego z zadowoleniem przyjmuję kolejną publikację serii naukowej Kultura Europy Środkowej, zatytułowaną „Wolność i jej ograniczenia w kulturze Europy Środkowej”. Składają się na nią materiały zawierające nie tylko wyniki prac badaczy z wielu ośrodków naukowych krajowych i zagranicznych, ale także zapis bardzo interesującej dyskusji panelowej pt. „Problemy wolności we współczesnym świecie”. Podczas tej debaty, w której udział wzięli znakomici naukowcy z wielu dziedzin – historii, historii sztuki, mediów, medycyny, politologii, stawiano nowe pytania o tę podstawową wartość, dyskutowano nad dylematami nurtującymi nas szczególnie dzisiaj.

Udział w panelu pana profesora Szewacha Weissa, byłego ambasadora Izraela w Polsce, byłego Przewodniczącego Knesetu, nadał głębszy wymiar tej debacie. Jego głos w dyskusji panelowej łączył wiedzę teoretyczną z osobistym doświadczeniem polityka i dziecka Holokaustu, dzięki czemu bardzo mocno wybrzmiały słowa o zagrożeniu, jakim dla wolności jest wszelki totalitaryzm, ksenofobia i rasizm.

Jestem przekonana, że niniejsza publikacja pomoże nam lepiej rozumieć, czym jest wolność i nie pozwoli zapomnieć, że wolność nie jest nam dana raz na zawsze, że o wolność musimy zabiegać każdego dnia.

*Małgorzata Mańka-Szulik
Prezydent miasta Zabrze*

Vorwort

Freiheit stellt einen grundlegenden Wert im Leben jedes Menschen, jeder Gesellschaft, jeder Nation dar. Als wir im November 2013 während der 17. Internationalen Wissenschaftskonferenz „Kultur Mitteleuropas“ in Zabrze über die Mehrdimensionalität des Begriffs Freiheit, ihre Komplexität, Historizität und fehlende Historizität diskutiert haben, haben wir noch nicht geahnt, dass ein paar Tage später auf dem Maidan-Platz in Kiew zur größten Demonstrations- und Protestwelle in der Ukraine seit der Wiedergewinnung ihrer Unabhängigkeit im Jahr 1991 kommt. Die Freiheit, die uns, Europäern, bisher als etwas Selbstverständliches, Dauerhaftes erschien, wurde gefährdet. Das Wort „Krieg“, bekannt aus Geschichtsbüchern, Filmen und Literatur, wurde real, erschien in den publizistischen Fernseh- und Radiosendungen sowie auf den ersten Seiten der Tageszeitungen.

Die Ereignisse der 2. Hälfte des 21. Jahrhunderts haben gezeigt, dass die Diskussion über die Freiheit nie überflüssig wird. Aus diesem Grund freue ich mich über die nächste Veröffentlichung aus der Reihe Kultur Mitteleuropas unter dem Titel „Freiheit und ihre Einschränkungen in der Kultur Mitteleuropas“. Sie enthält nicht nur Arbeitsergebnisse von Wissenschaftlern aus den nationalen und ausländischen Wissenschaftszentren, sondern auch die Aufzeichnung einer sehr interessanten Podiumsdiskussion: „Probleme der Freiheit in der gegenwärtigen Welt“. Während dieser Debatte, an welcher hervorragende Wissenschaftler in vielen Fachgebieten – Geschichte, Kunstgeschichte, Medien, Medizin, Politikwissenschaften – teilgenommen haben, wurden neue Fragen bezüglich dieses grundlegenden Wertes gestellt und es wurde über die besonders gegenwärtig aktuellen Dilemmas diskutiert.

Die Teilnahme des Professors Szewach Weiss, des ehemaligen israelischen Botschafters in Polen und ehemaligen Vorsitzenden des Knessets, an der Diskussion hat der Debatte eine tiefer gehende Dimension verliehen. Dabei hat er seine Erfahrungen, die er als Politiker und ein Kind, welches das Holocaust überlebt hat, gesammelt hat, mit dem theoretischen Wissen verbunden, wodurch seine Worte über Gefahren für die Freiheit wie Totalitarismus, Fremdenfeindlichkeit und Rassismus sehr stark klangen.

Ich bin davon überzeugt, dass wir dank unserer Veröffentlichung besser verstehen werden, was die Freiheit ist und nie vergessen werden, dass wir die Freiheit nicht für die Ewigkeit bekommen haben, sondern dass wir uns jeden Tag um sie bemühen müssen.

*Małgorzata Mańka-Szulik
Präsidentin der Stadt Zabrze*